

KRONIKA

Telefon interwencyjny dzwonił ponad 70 razy

W 2024 r. do Wyższego Urzędu Górniczego (przy użyciu telefonu interwencyjnego) wpłynęły 72 zgłoszenia dotyczące nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładów górniczych. Ich zasadność potwierdzono w 10 przypadkach.

Telefon interwencyjny w Wyższym Urzędzie Górniczym obsługuje dyspozytor pełniący dyżur przez całą dobę. Pod numerem 32 736 19 47 przyjmuje m.in. informacje o zagrożeniach bezpieczeństwa oraz nieprawidłowościach w zakładach górniczych. Zgłoszenia takie można przekazywać również na adres mailowy wug@wug.gov.pl oraz tradycyjną pocztą.

W 2023 r. odnotowano 53 zgłoszenia interwencyjne (15 potwierdzonych), w 2022 r. – 70 (27 potwierdzonych), w 2021 r. – 87 (26 potwierdzonych), natomiast w 2020 r. – 97 (35 potwierdzonych).

W 2024 r. najczęściej zgłaszane i potwierdzone nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładów górniczych dotyczyły:

- przekroczenia dopuszczalnej temperatury (13 nieprawidłowości, 2 potwierdzone),
- nieprawidłowego stanu maszyn i urządzeń, w tym nieprawidłowej eksploatacji maszyn i urządzeń górniczych (6 nieprawidłowości, 2 potwierdzone),
- nielegalnej eksploatacji (5 nieprawidłowości, 1 potwierdzona),
- nieprzestrzegania czasu pracy (4 nieprawidłowości, 1 potwierdzona),
- procedury wypadkowej (3 nieprawidłowości, 1 potwierdzona).

Pozostałe zgłoszenia dotyczyły m.in.: stosowania materiałów o niższych parametrach bez wymaganych certyfikatów, prowadzenia robót eksploatacyjnych w porze nocnej, kradzieży mienia zakładu górniczego oraz niewłaściwego stosowania środków ochrony indywidualnej.

Koniec prac Komisji dla zbadania okoliczności i przyczyn wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego w KWK „Pniówek”

W czwartek, 16 stycznia, zakończyła działalność powołana przez prezesa Wyższego Urzędu Górniczego Komisja dla zbadania okoliczności i przyczyn wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego zaistniałych 20 kwietnia 2022 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Pniówek” w Pawłowicach w rejonie ściany N-6 w pokładzie 404/4 + 405/1. W wyniku katastrofy górniczej poszkodowanych zostało 48 pracowników, w tym: 16 uległo wypadkom śmiertelnym, 7 ciężkim, a 25 wypadkom powodującym czasową niezdolność do pracy.

W skład komisji, powołanej 22 kwietnia 2022 roku i kierowanej początkowo przez ówczesnego wiceprezesa WUG dr. inż. Krzysztofa Króla, a od 5 listopada 2024 roku przez dyrektora Departamentu Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego dr. inż. Zbigniewa Rawickiego, wchodziła przedstawiciele wyższych uczelni, instytutów naukowo-badawczych, Państwowej Inspekcji Pracy, jednostek ratownictwa górniczego, związków zawodowych oraz Okręgowego Urzędu Górniczego w Rybniku i Wyższego Urzędu Górniczego.

Do jej zadań należały:

- analiza wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, w szczególności w aspekcie przyczyny, przebiegu oraz rejonu objętego skutkami zdarzenia,
- ocena akcji ratowniczej,
- ocena działań podejmowanych przez przedsiębiorcę i kierownika ruchu zakładu górniczego dla zwalczania zagrożenia metanowego w rejonie miejsca zdarzenia,
- ocena możliwości dalszego prowadzenia ruchu zakładu górniczego w rejonie miejsca zdarzenia.

Do 16 stycznia br. komisja odbyła 10 posiedzeń. Z jej składu wyodrębniono 4 zespoły robocze, których zadaniem było opracowanie ekspertyz dotyczących zagadnień aerologicznych, ratowniczych oraz związanych z zagrożeniami występującymi w rejonie zdarzenia. Zespołami kierowali przedstawiciele nauki i ratownictwa górniczego. W okresie prac komisji pięciokrotnie prowadzono akcje ratownicze, z których pierwsza, trwająca od 20 kwietnia do 2 maja 2022 roku, związana była bezpośrednio ze zdarzeniem. Kolejne cztery, prowadzone w lutym, wrześniu i październiku 2023 roku, związane były z koniecznością odnalezienia 7 pracowników zaginionych w trakcie zdarzenia.

W toku prac komisji prezes Wyższego Urzędu Górniczego wystąpił do Prokuratury Okręgowej w Gliwicach o udostępnienie materiału dowodowego będącego w jej posiadaniu w związku z prowadzonymi czynnościami śledczymi. Materiał ten był podstawą do sporządzenia ekspertyzy uzupełniającej, związanej z określeniem pochodzenia inicjału do zapalenia i wybuchu metanu. Na dziesiątym posiedzeniu Komisji (16 stycznia 2025 r.) przyjęto sprawozdanie z jej prac, w którym zawarte zostały przyczyny zdarzenia, a także wnioski mające na celu zapobieżenie podobnym zdarzeniom w przyszłości. Komisja na podstawie analizy całości materiału ustaliła, że prawdopodobnym inicjałem zapalenia metanu i jego wybuchu o godz. 0¹² 20 kwietnia 2022 r. była iskra tarciowa organu urabiającego kombajnu z elementem stalowym obudowy rejonu skrzyżowania ściany N-6 z chodnikiem N-11 lub iskra tarciowa organu urabiającego kombajnu z piaskowcem.

Do niekontrolowanego nagromadzenia i utrzymania się niebezpiecznego, wybuchowego stężenia metanu przyczynił się brak odpowiednich gabarytów geometrycznych skrzyżowania ściany N-6 z chodnikiem

N-11 (wylot powietrza), powstały wskutek nadmiernego opadu skał ze stropu oraz nagromadzonego urobionego węgla podczas trzykrotnego dojazdu kombajnu do chodnika N-11, co sprzyjało powstaniu niewłaściwie przewietrzanych przestrzeni w miejscu pracy organu urabiającego kombajnu.

Zapalenie i wybuch metanu w rejonie skrzyżowania ściany N-6 z chodnikiem N-11 spowodowały przemieszczenie znacznej ilości metanu przez zroby w kierunku chodnika N-12 i gwałtowny wzrost stężenia tego gazu w rejonie skrzyżowania ze ścianą N-6, zarejestrowany przez czujnik MM751.

Przeprowadzone analizy materiałów uzyskanych z Prokuratury Okręgowej w Gliwicach oraz zabezpieczonych przez Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku, w szczególności wyników prób powietrza pobieranych ze zrobów ściany N-6 w celu wczesnego wykrywania pożarów endogenicznych, potwierdzają, że w zrobach ściany N-6 dochodziło do procesu utleniania węgla przechodzącego w proces samozagrzewania. Z tego powodu komisja wykluczyła pożar endogeniczny w zrobach ściany N-6 jako inicjał zapalenia i wybuchu metanu.

Komisja wykluczyła ponadto, jako przyczyny zainicjowania zapalenia i wybuchu metanu, następujące źródła:

- wykonywanie robót strzałowych,
- wykonywanie prac spawalniczych w ścianie N-6 przed zdarzeniem,
- wyładowania elektrostatyczne związane ze stosowaniem środków chemicznych, środków ochrony indywidualnej, a także tkanin powlekanych,
- stosowanie otwartego ognia lub środków zapalnych.

Wnioski opracowane w oparciu o wymienione przyczyny i analizowany materiał skierowane zostały bezpośrednio do przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny, jednostek ratownictwa górniczego, a także do jednostek naukowo-badawczych. Merytoryczna treść wniosków obejmowała przede wszystkim zagadnienia z zakresu aerologii górniczej oraz ratownictwa górniczego. Ponadto komisja oceniła jako nieuzasadnioną i niosącą nieakceptowalne ryzyko możliwość wznowienia eksploatacji ścianą N-6.

W Wyższym Urzędzie Górniczym działa zespół, który przyjrzy się drążeniu tuneli

14 lutego br. w Wyższym Urzędzie Górniczym odbyło się pierwsze posiedzenie Zespołu do spraw ruchu zakładów prowadzących działalność na podstawie art. 2 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze. Chodzi m.in. o zakłady, które drążą tunele czy prowadzą działalność turystyczną w nieczynnych wyrobiskach kopalnianych.

Zespół został powołany 31 grudnia 2024 r. przez prezesa WUG Piotra Litwę. Działa pod przewodnictwem wiceprezesa WUG Piotra Wojtacy, a w jego skład wchodzi przedstawiciele departamentów merytorycznych WUG.

Zespół zajmie się m.in. analizą stosowania prawa w ruchu zakładów prowadzących działalność na podstawie art. 2 Pgg oraz opracowaniem propozycji nowych rozwiązań prawnych. Ponadto zaproponuje kierunki działań organów nadzoru górniczego oraz będzie upowszechniać dobre praktyki w sprawach ruchu takich zakładów. Wszystko to we współpracy z przedsiębiorcami, inwestorami, wykonawcami oraz instytucjami naukowymi.

Zastępca przewodniczącego zespołu Jarosław Mgłosiek (zastępca dyrektora Departamentu Ochrony Środowiska, Gospodarki Złożem i Wiertnictwa WUG) podczas inauguracyjnego spotkania poinformował, że zespół opracuje metodykę – podręcznik jednolitych, dobrych praktyk dla pracowników organów nadzoru górniczego. W pierwszej kolejności powstanie metodyka dotycząca drążenia tuneli, a to dlatego, że przy coraz większej liczbie inwestycji drogowych i kolejowych tunele drążone są z zastosowaniem techniki górniczej.

Opracowanie metodyki we współpracy ze środowiskiem „tunelowym” przyczyni się do właściwego stosowania przepisów Pgg, a tym samym podniesie stan bezpieczeństwa prowadzenia ruchu przedmiotowych zakładów.

Artykuł 2 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze mówi o stosowaniu jej przepisów do:

- 1) budowy, rozbudowy oraz utrzymywania systemów odwadniania zlikwidowanych zakładów górniczych;
  - 1a) utrzymywania i niezwiązanego z wydobywaniem kopaliny ze złoża wykorzystywania podziemnej części zlikwidowanych zakładów górniczych niezbędnej do prowadzenia ruchu innych zakładów górniczych;
- 2) robót prowadzonych w wyrobiskach zlikwidowanych podziemnych zakładów górniczych w celach innych niż określone ustawą, w szczególności turystycznych, leczniczych i rekreacyjnych;
- 3) robót podziemnych prowadzonych w celach naukowych, badawczych, doświadczalnych i szkoleniowych na potrzeby geologii i górnictwa;
- 4) drążenia tuneli;
- 5) likwidacji obiektów, urządzeń oraz instalacji, o których mowa w pkt 1–4.

*Opracowali: Anna SWINIARSKA-TADLA,
Jacek BIELENIN*